

You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice

Title: Od redakcji

Author: Grzegorz Błahut, Magdalena Szalbot

Citation style: : Błahut Grzegorz, Szalbot Magdalena. (2018). Od redakcji.
"Studia Etnologiczne i Antropologiczne" (2018), T. 18, s. 9-11.
DOI: 10.31261/SEIA.2018.18.01

Uznanie autorstwa - Na tych samych warunkach - Licencja ta pozwala na kopiowanie, zmienianie, rozprowadzanie, przedstawianie i wykonywanie utworu tak długo, jak tylko na utwory zależne będzie udzielana taka sama licencja.

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

Od Redakcji

W tym szczególnym czasie głębokich zmian obejmujących szkolnictwo wyższe i naukę oddajemy w ręce Czytelników osiemnasty i z wielu względów wyjątkowy tom „Studiów Etnologicznych i Antropologicznych”. Znalazły się w nim artykuły dotyczące różnych obszarów badań, a lista Autorów i wielojęzyczność czasopisma potwierdzają, że utrzymuje ono swój szeroki zasięg oraz międzynarodowy charakter. Po raz pierwszy natomiast rocznik ukazuje się jedynie w formie elektronicznej.

Przypomnijmy, że publikacja „Studiów Etnologicznych i Antropologicznych” ma w założeniu służyć rozwijaniu współpracy międzynarodowej z Autorami specjalizującymi się w prowadzeniu badań wpisujących się przede wszystkim w najnowszy nurt studiów społeczno-kulturowych poświęconych Europie Środkowo-Wschodniej, a także innym częściom świata. Redakcja stawia sobie cel, aby każdy kolejny tom stanowił potwierdzenie naukowego i zarazem nowoczesnego charakteru czasopisma, którego profil od lat jest nie tylko etnograficzny i etnologiczny, ale także wyraźnie antropologiczny.

Współpraca z Autorami i Recenzentami z innych krajów Europy Środkowo-Wschodniej, szczególnie z Czech i Słowacji, w każdym tomie owocuje unikalnymi publikacjami, których osią przewodnią jest kultura tych krajów i jej funkcje społeczne, a szczególnie rola w kształtowaniu się tożsamości kulturowej i społecznej nowoczesnych społeczeństw.

Przyjrzyjmy się pokrótce zawartości osiemnastego tomu „Studiów Etnologicznych i Antropologicznych”. Pierwsze dwa opracowania nawiązują do tomu poprzedniego i stanowią kontynuację zawartych w nim analiz dotyczących ekologii kulturowej oraz współczesnych problemów Afryki. W dobie wzmożonych migracji mieszkańców tego kontynentu do Europy trudno wyobrazić sobie sytuację, w której badacze, jak uczynił to Ignacy Nasalski, nie próbowaliby opisać i wyjaśnić

towarzyszących temu zjawisk czy zachowań, bazujących przecież na odmiennych systemach aksjologiczno-normatywnych. Podobne podejście reprezentują Silvia Letavajová i Marián Žabenský, którzy w swoim artykule, zamieszczonym w kolejnej części czasopisma, przybliżają nam transformację obrzędowości noworocznej wśród Afgańczyków żyjących na Słowacji. Echa tematów poruszanych szczególnie w poprzednim tomie znajdują Czytelnicy również w artykule Sebastiana Latochy, poświęconym ambiwalencji wody.

Zdecydowana większość prezentowanych tekstów dotyczy tradycji. W artykułach znajdujących się w drugiej części zawarte są opisy tradycji w różnych jej odsłonach, przeobrażeniach, wariantach. Karolina Kania pisze o tym, jak mieszkańcy Nowej Kaledonii szukają równowagi pomiędzy tym, co swojskie, autentyczne, ciągle, a tym, co stanowi rezultat oczekiwań i potrzeb odwiedzających ten archipelag turystów. Jak wskazują Lidia Przymuszała i Dorota Światała-Trybek, autorki szczególnie interesującej pod tym względem analizy, możemy być nie tylko strażnikami tradycji, ale także jej zakładnikami. Podają przykład *wodzionki* – znanej na Śląsku od wieków zupy, której modyfikacje związane z zastosowaniem nowej przyprawy wywołują spory i gorące dyskusje o status tego, co jest „tradycyjne”, a co już nie jest. Specyficzne wytwory sztuki kulinarnej stały się przedmiotem działań legislacyjnych zapewniających im ochronę i prestiż, zwłaszcza gdy znajdują swoje miejsce na Liście reprezentatywnej niematerialnego dziedzictwa kulturowego UNESCO. Promocja regionalnych potraw przyczynia się do rozwoju turystyki kulinarnej, o czym piszą Dominik Orłowski i Magdalena Woźniczko.

Trzecia część niniejszego tomu, zatytułowana *Symboliczno-aksjologiczne interpretacje świata*, zawiera artykuły dotyczące ludzkich przekonań, wartości oraz postrzegania i organizowania przestrzeni. Otwiera ją językoznawcza analiza korpusu tekstów afroamerykańskiego folkloru pozyskanych w latach trzydziestych XX wieku na terenie stanu Georgia w Stanach Zjednoczonych Ameryki. Autorka, Elżbieta Binczycka-Gacek, na przykładzie domeny „Czary” wskazuje między innymi na trudności wynikające z tego, że badanie społeczności ludzkich jest złożonym aktem komunikacji polegającym nie tylko na przekładaniu słów, pojęć, lecz także na tłumaczeniu kompleksowych obrazów świata. Podobny pogląd przedstawia autor następnego artykułu, Tomasz Szymoszyn, który uzasadnia swoje stanowisko badawcze podejściem do choroby i zdrowia jako zjawisk kulturowych, a nie obiektywnych kategorii medycznych. Wykraczając poza kwestie związane z życiem doczesnym – w artykule Zdzisława Kupisińskiego czytamy o ludowych wyobrażeniach życia po śmierci, których konceptualizację znaleźć można w pieśniach pogrzebowych.

Z wnikliwej analizy przedstawionej przez Barbarę Pabian dowiadujemy się, że przekonanie o wysokiej jakości pożywienia może być ukształtowane na podstawie nie tylko ekologicznego charakteru jego wytwarzania, ale także powiązań z religią oraz działalnością różnych instytucji kościelnych. Obrzędowe nacecho-

wanie określonych potraw nie jest oczywiście zjawiskiem nowym, jednakże na uwagę zasługuje urynkowanie tego rodzaju pożywienia, o czym pisze Autorka. Nieco inaczej niż w przypadku markowanych poprzez wierzenia religijne produktów spożywczych możemy mówić o specyficznym tatuażu wśród chrześcijan (Chorwatów) na terenie dzisiejszej Bośni i Hercegowiny. Lidia Pac-Pomarnacka, opisując zjawisko w szerokim kontekście historycznym i kulturowym, dowodzi, że tatuaż jest trwałym znakiem tożsamości i ukonstytuowanym w tradycji nośnikiem wiary. Część trzecią zamyka opracowanie dotyczące procesu, który charakteryzuje większość miast na świecie, mianowicie rozrastania się miasta i wchłaniania przez nie okolicznych miejscowości. Omawianym przez Sylwię Letavajovą i Mariána Žabenskigo przykładem jest Pančevo w Serbii.

„Studia Etnologiczne i Antropologiczne” byłyby niepełne bez wybranych relacji z tego, co dzieje się w świecie nauki. W tym numerze rocznika ostatni dział zawiera cztery teksty – sprawozdania i recenzje. Pierwszy dotyczy niezwyklej inicjatywy zdigitalizowania archiwaliów Polskiego Atlasu Etnograficznego w Cieszynie, w ramach projektu realizowanego ze środków Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, o czym pisze koordynatorka przedsięwzięcia Agnieszka Pieńczak. Kolejnym jest wieloautorskie sprawozdanie z konferencji „Kobiece utopie w działaniu. 100 lat praw wyborczych kobiet (1918–2018)”, która odbyła się w Krakowie w dniach 21–22 września 2018 roku. Konferencja ta, jak czytamy, była nie tylko spotkaniem służącym refleksji nad miejscem i rolą kobiet w kulturze, polityce, państwie, ekonomii czy religii, ale także okazją do świętowania setnej rocznicy wywalczenia przez kobiety w odrodzonej Polsce praw wyborczych. Opracowanie autorstwa Haliny Rusek to recenzja pracy zbiorowej pod redakcją Zenona Jasińskiego i Józefa Szymeczka, zatytułowanej *Miejsce regionalizmu w zachowaniu dziedzictwa kulturowego*. Druga recenzja, przedstawiona przez Wiktorię Blacharską, dotycząca trzytomowej pracy pod redakcją Anny Kwaśniewskiej na temat Pomorza Wschodniego, ukazuje, że nadal istnieje duże zainteresowanie problematyką dziedzictwa kulturowego i regionu.

Zapraszając do lektury, życzymy, by stała się ona źródłem inspiracji do stawiania dalszych pytań badawczych o najróżniejsze zawłości kultury. Przy tej okazji zachęcamy wszystkich Czytelników – zarówno tych sięgających po „Studia Etnologiczne i Antropologiczne” od lat, jak również tych, którzy czynią to po raz pierwszy – do nadsyłania opracowań, które będą potwierdzeniem pozycji periodyku wśród liczących się w Polsce i Europie Środkowo-Wschodniej czasopism naukowych o profilu etnologicznym i antropologicznym oraz pełnionej od wielu lat funkcji forum umożliwiającego prezentację szerokiemu gronu odbiorców wyników najnowszych badań.

Grzegorz Błahut
Magdalena Szalbot